

REPUBLIKA SLOVENIJA
DRŽAVNI SVET

Komisija za kulturo, znanost, šolstvo in šport

Številka: 612-01-1/2018/3

Datum, 6. 7. 2018

Komisija Državnega sveta za kulturo, znanost, šolstvo in šport je na podlagi 20. člena Poslovnika Državnega sveta (Uradni list RS, št. 70/08, 73/09, 101/10, 6/14 in 26/15) sprejela

M n e n j e

**k obravnavi problematike razmer v naravoslovnem muzealstvu
oz. položaju Prirodoslovnega muzeja Slovenije**

Komisija Državnega sveta za kulturo, znanost, šolstvo in šport je na 5. seji 6. 7. 2018 obravnavala problematiko razmer v naravoslovnem muzealstvu oz. položaj Prirodoslovnega muzeja Slovenije.

Komisija podpira poziv Prirodoslovnega muzeja Slovenije in od pristojnega ministrstva, Vlade in Državnega zbora pričakuje, da zagotovijo ustrezna sredstva za ureditev prostorskih razmer muzeja in s tem preprečijo propadanje naravoslovnih zbirk oz. omogočijo kakovostno hranjenje in varovanje naravoslovne dediščine.

Prirodoslovni muzej Slovenije je zaradi kritičnih razmer ter pogojev dela in zagotavljanja varstva kulturne oz. naravoslovne dediščine na pristojne državne organe in vodilne akademske institucije naslovil izjavo z naslovom Naravoslovna skupnost proti drugemu aleksandrijskemu požaru. V njej je mdr. navedel, da so naravoslovne zbirke enkratna in nenadomestljiva kulturna dediščina in znanstveno-raziskovalna infrastruktura. Shranjene prirodnine so namreč primarni vir informacij o okoljskih razmerah v določenem obdobju, zato se v antropocenu njihov pomen pri razumevanju okoljskih sprememb samo še povečuje. Prirodoslovni muzej Slovenije je edina javna ustanova, pooblaščen za hranjenja tovrstne dediščine. Njegov položaj v javni muzejski mreži pa se slabša že vse od samostojne države. V muzejski mreži, financirani iz državnega proračuna, je delež zaposlenih na področjih zoologije, botanike, geologije, mineralogije in paleontologije manj kot 3 %. Ocenjuje, da je v državi v javni lasti približno dva milijona prirodnin, od tega polovica v Prirodoslovnem muzeju Slovenije. Te muzealije so natrpane na približno tisoč kvadratnih metrih površin, ki so prostorsko razpršene, neprimerne za hranjenje občutljivega materiala in ne omogočajo širjenja zbirk. Po letu 1991 si je pristojno ministrstvo za kulturo prizadevalo za reševanje prostorske stiske muzeja, vendar se novogradnja muzeja še vedno ni začela.

Prizadevanje za normalizacijo razmer v naravoslovnem muzealstvu so podprli Univerza v Ljubljani, Univerza v Mariboru, Nacionalni inštitut za biologijo, Geološki

zavod Slovenije in SAZU. Kot akademska naravoslovna skupnost so se mdr. zavzeli za deponiranje prirodnin, ki bo doseglo visok standard dolgoročnega hranjenja razkropljenih zbirk, omogočilo javni dostop in njihov nadaljnji obstoj. Opozarjajo, da so nacionalni muzeji pomembni za ohranjanje nacionalne identitete, ki pa je odvisna od odnosa države do nacionalne kulturne dediščine. Z vidika zazrtosti družbe v prihodnost in prepričanja, da je kultura pomembna za razvoj ter blagostanje in da je naravoslovje del te kulture in znanosti, ki je s prepoznavnimi naravoslovci pomembno prispevala k prepoznavanju in ohranjanju slovenske kulturne dediščine, je pomembno jasno opredeliti nacionalne prioritete tudi s finančnim načrtovanjem na področju celotne znanosti.

Komisija ugotavlja, da je po zakonodaji za hranjenje premične dediščine naravnega izbora pristojen Prirodoslovni muzej, ki pa nima primerne infrastrukture in zadostnih virov. Republika Slovenija tako nima nacionalne naravoslovne zbirke, ki bi dosegala slovenske zakonske standarde, sploh pa ne evropskih.

Komisija ugotavlja, da so se za rešitev nastale problematike zavzele številne institucije in da si muzej z različnimi javnimi dogodki in promocijami prizadeva, da bi politika in javnost razumeli pomen nacionalnega naravoslovnega muzeja in po desetletnih prizadevanj končno omogočili nemoteno in kakovostno delo po najvišjih muzejskih standardih.

Komisija ugotavlja, da je Prirodoslovni muzej le eden od nacionalnih kulturnih zavodov, ki ne morejo opravljati svojega nacionalnega poslanstva in so se znašli v hudi prostorski in finančni stiski ter je ogroženo njihovo delovanje. Zaradi pomanjkanja sredstev, predvsem pa zaradi odsotnost nacionalnih političnih prioritet na področju ohranjanja nacionalne dediščine, je ogroženo delovanje večine javnih zavodov s področja kulture. Ministrstvo že od leta 2010 ne more zagotavljati sredstev niti za programe, ki jih je treba izvajati skladno z zakonom, niti za vzdrževanje, še manj za investicije. V zadnjih dveh evropskih perspektivah je bilo za obnovo javne infrastrukture in obnovo kulturnih spomenikov namenjenih skoraj 68 milijonov evrov evropskih sredstev, od tega 8 milijonov za novogradnjo naravoslovnega muzeja, vendar zaradi neurejene zemljiške oz. prostorske dokumentacije, ki je v pristojnosti Mestne občine Ljubljana, do začetka gradnje ni prišlo.

Komisija kritično ugotavlja, da so se integralna sredstva za področje kulture od leta 2009 do 2017 drastično zmanjšala, in sicer za dobrih 49 milijonov evrov oz. za 25 %. Komisija je v svojem mnenju k letošnjemu ponovno propadlemu zakonskemu poskusu, da bi zagotovili finančna sredstva vsaj za najnujnejše investicije, stanje ocenila kot kritično. Opozorila je na povsem neodgovoren odnos države do lastne kulturne dediščine. Država k temu področju ne pristopa sistemsko in ne zagotavlja stabilnega financiranja znotraj integralnega dela proračuna. Nevzdrževanje kulturne dediščine - kulturnih spomenikov in infrastrukture - povzroča veliko škodo, ki dolgoročno zaradi povečevanja vrednosti investicij pravzaprav onemogoča njeno ohranitev.

Komisija poudarja, da je vlaganje v obnovo in ohranjanje kulturne dediščine - kulturnih spomenikov in javno kulturno infrastrukturo - pomembno tako za ohranjanje nacionalne raznovrstne kulturne dediščine kot za razvoj in blagostanje celotne

družbe. Skrben in odgovoren odnos države do dediščine je investicija v prihodnost z multiplikativnimi učinki na različnih področjih, ki se večkratno povrne.

* * *

Komisija poziva sestavljavce in odločevalce novih nacionalnih politik, da upoštevajo navedene kritične razmere na področju celotne kulture, ki ogrožajo slovensko preteklo in sedanjo nacionalno kulturno dediščino ter zavirajo krepitev nacionalne identitete kot tiste ključne pri razvoju celotne družbe. Na podlagi opozoril prizadetih nacionalnih institucij, ki opozarjajo na nevezdržne razmere, Prirodoslovni muzej je eden od najbolj kritičnih primerov, ter pozivov akademikov, strokovne kulturne in znanstvene javnosti, komisija pričakuje, da bo nova Vlada opredelila kulturno dediščino kot strateško naložbo za prihodnost in ji zato povečala proračunski delež.

Komisija poziva politične stranke, da pri oblikovanju skupnih koalicijskih programskih izhodišč in sprejemanju vladnega programa tako kulturo kot znanost končno opredelijo kot enega izmed najpomembnejših strateških prioritet in obenem zagotovijo sistemsko proračunsko podporo.

Komisija poziva poslance Državnega zbora, da se pri sprejemanju nacionalnih politik oz. zakonodaje na področju zagotavljanja ohranjanja kulturne dediščine zavzamejo za povečanje deleža za kulturo, saj je kulturna dediščina (snovna, nesnovna in digitalna) ključno gonilo trajnostnega razvoja in okrepljene socialne kohezije ter vir večjega števila neposrednih in posrednih zadovoljujočih služb. Kulturna dediščina v kulturno krajino in naravno okolje vnaša uravnoteženost in lepoto ter s tem prispeva k dobremu počutju državljanov in kakovosti življenja.

Leto 2018 je Evropsko leto kulturne dediščine, ki nas opozarja in hkrati spodbuja, da prepoznamo in razkrijemo pozitivno in povezovalno moč skupne kulturne dediščine. In, kot je zapisano v Berlinskemu pozivu k ukrepanju, sprejetem letošnjega junija na Evropskem vrhu o kulturni dediščini, je naša kulturna dediščina most med preteklostjo in prihodnostjo; omogoča nam, da črpamo iz svojih kulturnih tradicij in zgodovine ter gradimo na njih, pomaga pa nam tudi pri celjenju ran in zlomov iz preteklosti; navdihuje stalno ustvarjalnost in inovativnost ter je vir nenehnega učenja in navdiha ter podlaga za dejavno in odgovorno državljanstvo. Pravica do kulturne dediščine je tudi osnovna človekova pravica.

Mag. Damijana Zelnik, l.r.
sekretarka

Branimir Štrukelj, l.r.
predsednik

Poslano v vednost:

- poslanke in poslanci Državnega zbora Republike Slovenije
- Slovenska demokratska stranka
- Lista Marjana Šarca
- Socialni demokrati
- Stranka modernega centra
- Levica
- Nova Slovenija - krščanski demokrati
- Stranka Alenke Bratušek
- Demokratična stranka upokoјencev Slovenije
- Slovenska nacionalna stranka